

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

**Reakce německé školské politiky na Evropskou migrační krizi na
příkladu čtyř spolkových zemí**

Autorka práce: MgA. Ludmila Mužík Veřtátová

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Cyril Havel, Dr. theol.

Studijní program: Pedagogika volného času

2022

Prohlášení o použití zdrojů

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

.....
České Budějovice, dne

.....
podpis autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce, Mgr. Tomáši Cyrilu Havlovi, Dr. theol., za podnětné připomínky a velikou pomoc při samotném výběru a formulaci tématu bakalářské práce. Zároveň děkuji všem, kdo mi byli připsaní práce podporou a děkuji za veškerou konstruktivní kritiku.

Obsah

Úvod.....	6
1. Spolková republika Německo.....	7
1.1. Státní zřízení	7
1.2. Spolek.....	7
1.3. Spolkové země	7
1.4. Komuny.....	8
2. Školství ve Spolkové republice Německo	9
2.1. Školství na úrovni Spolku.....	9
2.2. Školství na úrovni spolkových zemí	10
2.2.1. Bavorsko.....	10
2.2.2. Braniborsko	11
2.2.3. Sasko	11
2.2.4. Severní Porýní-Vestfálsko.....	11
3. Evropská migrační krize 2015.....	13
3.1. Popis událostí	14
3.2. Výzvy, které migrační krize Německu přinesla	15
4. Reakce školské politiky	17
4.1. Reakce školství na události z let 2015 a 2016	17
4.2. Bavorsko	18
4.2.1. Školní docházka	18
4.2.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí	19
4.2.3. Otázka integrace	19
4.3. Braniborsko.....	20
4.3.1. Školní docházka	20
4.3.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí	21
4.3.3. Otázka integrace	21
4.4. Sasko	22
4.4.1. Školní docházka	22
4.4.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí	23
4.4.3. Otázka integrace	23
4.5. Severní Porýní-Vestfálsko	24
4.5.1. Školní docházka	24
4.5.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí	25
4.5.3. Otázka integrace	25

5. Komentář ke školským politikám.....	27
5.1. Komentář ke školní docházce.....	27
5.2. Komentář ke kulturním odlišnostem ve školním prostředí	27
5.3. Komentář k otázkám integrace	28
Závěr	30
Seznam literatury.....	32
Přílohy.....	41
Abstrakt	42
Abstract.....	43

Úvod

Spolková republika Německo, země, kterou oči mnoha Čechů přehlíží. Země, se kterou má Česká republika společné hranice. Země, která má ledovce i moře. Úřední jazyk němčina. Jazyk, kterému mnoho Čechů nemůže přijít na jméno. Jazyk, který je svou gramatickou stavbou češtině tak podobný. Jazyk, který zní jinak na jihu a jinak na severu. Česká republika a Spolková republika Německo. Dvě sousední země. Dvě země tak podobné. Dvě země tak rozdílné.

Rok 2015. Migrační krize, která změnila svět. Krize, která společnost rozdělila na dvě zcela protichůdné skupiny. Na dvě skupiny, kdy jedna z nich bere ohled na druhé, zatímco ta druhá myslí jen na své pohodlí. Na své pohodlí, o které se nehodlá s nikým rozdělit. A přesto se našla země, která se o své pohodlí rozdělila. Statisíce migrantů se vydaly na strastiplnou cestu za lepší budoucností. Na cestu, která byla jediným řešením jejich současné trýznivé situace. Svůj domov mnoho z těchto nešťastníků našlo právě ve Spolkové republice Německo.

Ústředním tématem bakalářské práce se staly události Evropské migrační krize a jejích dopadů na školství ve Spolkové republice Německo. Zmíněné události byly natolik medializované, že by se v Evropě těžko hledal člověk, který by o krizi nevěděl. Málokdo již však tuší, s jakými problémy se musely potýkat školy, kam náhle bylo zapotřebí umístit vysoký počet dětí, které mnohdy neuměly ani slovo německy.

Do této doby jsem vždy byla jen pasivním posluchačem zpráv, události krize se mě ve větším měřítku nedotýkaly. Když jsem však měla možnost zvolit si téma své bakalářské práce, rozhodla jsem se, že ze své pasivní role vystoupím a pokusím se na celou situaci podívat alespoň trochu aktivněji. Jelikož jsem se již dříve zabývala německými legislativními dokumenty v oblasti kultury, přišla mi oblast školství jako zajímavá a obohacující návaznost. Spolu s vedoucím bakalářské práce jsem tak definovala výzkumnou otázku v následujícím znění: „*Jakým způsobem reaguje školská politika vybraných německých spolkových zemí na otázky migrace a integrace ve školských zařízeních vzhledem k Evropské migrační krizi v roce 2015?*“

V bakalářské práci si kladu za cíl zmapovat legislativní dokumenty vybraných spolkových zemí, které upravují oblast školství. Následně se budu věnovat tomu, zda dané dokumenty reflektují témata vztahující se k Evropské migrační krizi, tedy převážně k migraci jako takové, ke školské integraci a kulturním odlišnostem, převážně odlišnému náboženství většiny nově příchozích migrantů.

Bakalářská práce je logicky řazena do kapitol tak, aby se čtenář postupně zorientoval v celé obsáhlé problematice. Bylo zapotřebí popsat fungování systému federativní republiky či vztahu Spolku k jednotlivým spolkovým zemím. Následně se v práci nachází informace ohledně školského systému, který je v Německu velmi komplikovaný, a popis události Evropské migrační krize. Teoretický úvod vrcholí v kapitolách věnovaných samotnému výzkumu.

1. Spolková republika Německo

Spolková republika Německo (dále Německo či SRN) je členským státem Evropské unie a sousední zemí České republiky. Počet obyvatel dosahuje 83 milionů. Obyvatel jiné národnosti než německé bylo k 30.06.2021 celkem 10,67 milionů.¹

1.1. Státní zřízení

Německo je federativní republikou. Federaci, tedy Spolek (*Bund*), tvoří 16 spolkových zemí, které společně fungují v rámci tzv. kooperativního federalismu. „*Kooperativní federalismus je charakterizován jako vzájemný oboustranný vztah, závislost mezi Spolkem a zeměmi, kdy se veškerý politický proces neomezuje pouze na jednu z vertikálních úrovní, ale prostupuje a prolíná je všechny navzájem. (...) Tato zásada zavazuje země k respektování zájmů Spolku při veškeré své činnosti. Spolek je naopak zavázán povinností vstřícného vystupování k zemím (...).*“²

1.2. Spolek

Hlavním legislativním dokumentem Spolkové republiky Německo je Ústava neboli Základní zákon (*Grundgesetz, GG*). Tento zákon definuje pět ústavních orgánů: *Bundespräsident* (Spolkový prezident), *Bundesregierung* (Spolková vláda), *Bundestag* (Spolkový sněm), *Bundesrat* (Spolková rada) a *Bundesverfassungsgericht* (Spolkový ústavní soud).

Spolkovou vládu tvoří čtrnáct ministerstev a čtyři ministerské posty bez vlastních ministerstev. Těmito posty jsou Státní ministr a koordinátor pro snižování byrokracie a pro vztahy Spolku a spolkových zemí (*Staatsminister und Koordinator für Bürokratieabbau und die Bund-Länder-Beziehungen*), Státní ministryně pro kulturu a média (*Staatsministerin für Kultur und Medien*), Státní ministryně pro migraci, uprchlíky a integraci (*Staatsministerin für Migration, Flüchtlinge und Integration*) a Státní ministryně pro digitalizaci (*Staatsministerin für Digitalisierung*).³ V čele spolkové vlády stojí kancléř. Post spolkového prezidenta je ve Spolkové republice Německo převážně reprezentativní funkcí.

1.3. Spolkové země

Spolkových zemí je v rámci Německa celkem 13. Tři města mají také statut spolkové země, jedná se o tzv. městské státy. Jmenovitě to jsou města Berlín, Brémy a Hamburk.

---

¹ *Bevölkerung nach Nationalität und Geschlecht (Quartalszahlen)*. In: DESTATIS Statistisches Bundesamt [online]. [cit. 12-11-2021].

² FIALA, Petr. *Politický systém Spolkové republiky Německo*. Str. 51

³ *Bundesregierung*. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12-11-2021].

Každá ze 16 spolkových zemí má vlastní moc výkonnou, zákonodárnou i soudní. Rozdělení této moci vždy definuje Ústava dané spolkové země. Dochází tak k nejednotné terminologii, kdy je např. zemský parlament v Hesensku označován jako *Landesparlament*, v Berlíně jako *Abgeordnetenhaus* a v Hamburku jako *Bürgerschaft*.⁴

Z pohledu tématu bakalářské práce jsou důležité články 70-72 GG, které definují pojem „výluční a konkurující zákony“ (*ausschließliche und konkurrierende Gesetzgebung*). Jedná se o úpravu oblastí, které má v gesci výlučně Spolek, např. měna, a oblastí, které mají v gesci jednotlivé spolkové země. Do druhé ze zmíněných oblastí spadá například i školství. Tímto je tedy resort školství přenesen na spolkové země, čímž dochází k poměrně diverzifikovanému systému školství v SRN.

1.4. Komuny

Jedná se o úroveň veřejné správy, která je podřízená jak úrovni Spolku, tak úrovni spolkových zemí. Komuny (*Kommune*) odpovídají územním samosprávným celkům. Komuny pod sebe zahrnují *Gemeinde*, tedy obce, ale také *Kreis*, tedy kraje (příp. tzv. města bez kraje, *Kreisfreie Städte*). K roku 2019 bylo v Německu celkem 10 799 obcí.⁵ Z tohoto důvodu se bude autorka věnovat především úrovni Spolku a spolkových zemí, neboť není možné v bakalářské práci obsáhnout takto široké téma.

---

⁴ *Das Politiklexikon: Bundesland*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit. 12-11-2021].

⁵ *Statistiken zu den Gemeinden in Deutschland*. In: Statista [online]. [cit. 13-11-2021].

2. Školství ve Spolkové republice Německo

V začátku této kapitoly je velmi důležité si vyjasnit terminologii, se kterou autorka v bakalářské práci pracuje. Jelikož se jedná o německou tematiku, je důležité vycházet z německých, nikoliv českých definic. Následující výčet pojmů tak přináší nejzákladnější termíny, se kterými bakalářská práce operuje. Definice všech pojmů jsou převzaty ze Slovníku spisovné němčiny Duden.⁶

- *Vzdělávání (Bildungswesen)*: „*souhrn vzdělávacích institucí včetně jejich funkce, organizace a správy*“.⁷
- *Vzdělávací systém (Bildungssystem)*: „*systém, který organizuje vzdělávání (Bildungswesen)*“.⁸
- *Vzdělávací politika (Bildungspolitik)*: „*část kulturní politiky, která určuje opatření a směrnice pro vzdělávání*“.⁹
- *Školství (Schulwesen)*: „*vše, co souvisí se školou*“.¹⁰
- *Školská politika (Schulpolitik)*: „*souhrn opatření a předpisů, které určují oblast školství*“.¹¹

2.1. Školství na úrovni Spolku

Oblast školství spadá pod resort Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum (*Bundesministerium für Bildung und Forschung, BMBF*). Jak již bylo řečeno, je školství v gesci jednotlivých spolkových zemí. Spolek tak má pouze omezené pole působnosti a na školství se podílí spíše v přeneseném významu – např. v oblastech mimoškolního profesního vzdělávání či v rozdělování stipendií.¹²

Jelikož každá spolková země řeší oblast školství ve svém vlastním kontextu, je zapotřebí vysoká míra kooperace mezi jednotlivými zeměmi. Tuto funkci zastává již od roku 1948 shromáždění příslušných ministrů a ministryň z oblastí vzdělávání, výchovy, vědy a výzkumu či kultury. Shromáždění vystupuje pod názvem Konference ministrů kultury (*Kultusministerkonferenz, KMK*). Usnesení KMK mají závaznou podobu, čímž se ze shromáždění stává velmi důležitý Spolkový orgán pro oblast školství. Mezi hlavní úkoly shromáždění patří:

- „*Jednota a srovnatelnost vysvědčení, osvědčení a kvalifikací jako předpoklad k vzájemnému uznávání,*
- *zajištění standardů kvality ve školách, odborném vzdělávání a na vysokých školách,*
- *podpora kooperace mezi vzdělávacími, vědeckými a kulturními institucemi.*“¹³

---

⁶ DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

⁷ *Bildungswesen*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

⁸ *Bildungssystem*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

⁹ *Bildungspolitik*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

¹⁰ *Schulwesen*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

¹¹ *Schulpolitik*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021].

¹² *Bildung und Forschung sind der Schlüssel*. In: Bundesministerium für Bildung und Forschung [online]. [cit. 14-11-2021].

¹³ *Aufgaben der Kultusministerkonferenz*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit. 14-11-2021].

9. února 2021 vstoupilo v platnost usnesení KMK ohledně jednotné základní struktury školství v SRN – *Landesvereinbarung über die gemeinsame Grundstruktur des Schulwesens und die gesamtstaatliche Verantwortung der Länder in zentralen bildungspolitischen Fragen*.¹⁴ Toto usnesení tak zastává funkci „školského zákona“ na úrovni Spolku a je nástupcem tzv. Hamburské dohody z roku 1964.

2.2. Školství na úrovni spolkových zemí

Každá spolková země má vlastní legislativní rámec upravující oblast vzdělávání, resp. školství. Bakalářská práce se kvůli rozsahu tématu zabývá čtyřmi spolkovými zeměmi. Těmito zeměmi jsou, v abecedním pořadí: Bavorsko, Braniborsko, Sasko a Severní Porýní-Vestfálsko. Klíčem pro výběr těchto spolkových zemí byl počet obyvatel daných spolkových zemí spolu s historickou příslušností země k Východnímu a Západnímu Německu. Následující text se tak věnuje pouze výše zmíněným čtyřem vybraným spolkovým zemím.

Školství ve Spolkové republice Německo je děleno do tří stupňů. Prvním stupněm je primární vzdělávání. Do tohoto stupně spadají základní školy, resp. příslušné ročníky (většinou 1-4, liší se podle spolkových zemí). Tento stupeň má tak nejbližší k českému prvnímu stupni základní školy. Na primární vzdělávání navazuje nižší sekundární stupeň, který odpovídá českému druhému stupni základní školy. V tomto stupni jsou většinou zahrnuta gymnázia, reálné školy, vyšší školy atp., názvosloví se různí v každé jednotlivé spolkové zemi. Třetím stupněm je vyšší sekundární vzdělávání, které by se dalo přirovnat k českým středním školám. Sem spadají vyšší stupně gymnázia, učiliště a jiné odborné školy. Následující text tak přibližuje školské systémy ve vybraných spolkových zemích.¹⁵

2.2.1. Bavorsko

Bavorsko je největší a druhou nejlidnatější spolkovou zemí SRN. Školství je v gesci Bavorského státního ministerstva školství a kultu (*Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus*). Legislativní rámec nastavuje Bavorský zákon o výchově a vzdělávání (*Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen, BayEUG*) z roku 2000.

Povinná školní docházka se v Bavorsku liší podle typu navštěvované školy. Minimálně se však jedná o devítiletou školní docházku. Po společné základní škole, 4 roky, má žák možnost nastoupit buď na střední školu (*Mittelschule*), reálnou školu (*Realschule*) nebo na gymnázium (*Gymnasium*). Střední škola může být ukončena v 9. ročníku, reálná škola v 10. a gymnázium ve 12. Po absolutoriu na střední či reálné škole se žákům otevírají dveře k dalšímu vzdělávání (odborné teoretické i praktické vzdělávání, příp. poslední ročníky gymnázia). Gymnázium by mělo své žáky připravit

---

¹⁴ *Ländervereinbarung über die gemeinsame Grundstruktur des Schulwesens und die gesamtstaatliche Verantwortung der Länder in Zentralen bildungspolitischen Fragen*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit.14-11-2021].

¹⁵ *Bildungswege und Abschlüsse*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit.14-11-2021].

ke studiu na vysoké škole. Jedná se o velmi komplexní vzdělávací systém, který žákům nabízí celkem 13 typů škol. Vedle těchto typů fungují také zvláštní školy a školy pro dlouhodobě nemocné (tzv. nemocniční školy).¹⁶

2.2.2. Braniborsko

V Braniborsku spadá oblast školství, obdobně jako v České republice, pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (*Ministerium für Bildung, Jugend und Sport*). Legislativní normou je Zákon o školách v Braniborsku (*Gesetz über die Schulen im Land Brandenburg*) z roku 2002.

Po společné šestileté základní škole se žákům naskytují tři možnosti, kam mohou pokračovat. První z možností je souhrnná škola (*Gesamtschule*), která zahrnuje ročníky 7-13 s možností ukončení v 10. ročníku. Druhou možností je gymnázium zahrnující ročníky 7-12, opět s možností ukončení v 10. ročníku. A třetí možností je vyšší škola (*Oberschule*), která zahrnuje ročníky 7-10. Vyšší sekundární vzdělávání odpovídá ročníkům 11-13. Mimo gymnázia a souhrnné školy sem spadají také odborné školy (*Berufsschule, Berufsfachschule* či *Fachoberschule*). Povinná školní docházka trvá 10 let, sestává se tedy z návštěvy základní školy a vybrané školy z nižšího sekundárního vzdělávání.¹⁷

2.2.3. Sasko

Sasko je spolkovou zemí, která přímo sousedí s Českou republikou. Stejně jako Braniborsko se jedná o zemi bývalého Východního Německa. Školství je v gesci Státního ministerstva kultu (*Staatsministerium für Kultus*). Legislativní rámec tvoří Saský školský zákon (*Sächsisches Schulgesetz*) z roku 2004.

Základní škola je v Sasku čtyřletá. Žáci však mohou také rovnou v prvním ročníku nastoupit na tzv. společnou školu (*Gemeinschaftsschule*), která zahrnuje ročníky 1-12 s možností ukončení v 10. ročníku. Po základní škole mohou žáci nastoupit buď na gymnázium nebo na vyšší školu. Gymnázium obsahuje ročníky 5-12, vyšší škola pak ročníky 5-10, s možností ukončení v 9. ročníku. Na tuto povinnou školní docházku navazuje odborné vzdělávání na učilištích a dalších odborných školách.¹⁸

2.2.4. Severní Porýní-Vestfálsko

Severní Porýní-Vestfálsko je nejlidnatější spolkovou zemí SRN. Oblast školství zastřešuje Ministerstvo školství a vzdělávání (*Ministerium für Schule und Bildung*). Školský zákon z roku 2005 pak udává legislativní rámec, ve kterém se pohybují veřejné školy (*Schulgesetz für das Land Nordrhein-Westfalen*).

---

¹⁶ Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen (BayEUG), Art. 6-24

¹⁷ Gesetz über die Schulen im Land Brandenburg (Brandenburgisches Schulgesetz - BbgSchulG), §§15-40

¹⁸ Schulgesetz für den Freistaat Sachsen (Sächsisches Schulgesetz – SächsSchulG), §§4-13

Základní škola trvá čtyři roky a navazují na ni hlavní škola, reálná škola, sekundární škola (*Sekundarschule*), souhrnná škola a gymnázium. Minimální povinná školní docházka činí převážně 10 let, ovšem na gymnáziu je možnost ukončení již v 9. ročníku. Třetí stupeň vzdělávání pak zastupují tzv. odborné koleje (*Berufskolleg*), pod které spadají typy škol *Berufsschule*, *Berufsfachschule*, *Fachoberschule* a *Fachschule*; spadají sem také ročníky 11-13 gymnázia a souhrnné školy.¹⁹

---

¹⁹ Schulgesetz für das Land Nordrhein-Westfalen (Schulgesetz NRW - SchulG), §§10-23

3. Evropská migrační krize 2015

S migrací se celý svět potýká již od nepaměti. Slovník cizích slov definuje pojem migrace jako „přemísťování, stěhování, přecházení, změna místa pobytu“.²⁰ Jedná se o velmi široký pojem, který se vyskytuje nejen ve světě lidí, ale také mezi nejrůznějšími živočichy. Migrace je tak jev, který doprovází celý náš svět – mnohdy aniž bychom si to uvědomovali. V současné době je migrace velmi rozšířeným tématem v celé společnosti. Byť zde migrace vždy byla, a pravděpodobně také vždy bude, teprve v roce 2015 se dostala do širokého povědomí obyvatel Evropské unie. Jednalo se o tak silný příliv migrantů, že se začalo hovořit o Evropské migrační krizi.

Zde je na místě si nejprve ujasnit pojmy, se kterými autorka práce v textu pracuje. Pojem *migrant* je nejobecnějším pojmem, který se používá pro všechny lidi, kteří opouští svůj domov, rodnou zemi, a vydávají se žít do země jiné. Dalším pojmem, který je v souvislosti s Evropskou migrační krizí velmi hojně používán, je pojem *uprchlík*. Úřad pro uprchlíky při OSN (UNHCR) definuje pojem *uprchlík* následovně: „*Uprchlíci jsou (...) lidé nacházející se mimo svoji zemi původu kvůli obavám z pronásledování, konfliktu, násilí nebo jiných okolností, (...) kteří z tohoto důvodu potřebují ‚mezinárodní ochranu‘. Jsou to lidé, pro které by odeprání azylu mohlo mít fatální následky.*“ Oproti tomu se k pojmu *migrant* UNHCR vyjadřuje takto: „*Všeobecně platná právní definice pojmu ‚migrant‘ na mezinárodní úrovni neexistuje. (...) ‚Migrace‘ je často chápána tak, že se jedná o dobrovolný proces, například že jde o osoby, které překračují hranice s cílem najít lepší ekonomické příležitosti.*“ UNHCR vztah obou pojmů vysvětluje tímto způsobem: „*Zaměňování pojmů ‚uprchlíci‘ a ‚migranti‘ odvádí pozornost od zvláštní právní ochrany, kterou uprchlíci potřebují, jako je například ochrana před navrácením a před trestem za nedovolené překročení hranice při hledání bezpečí.*“²¹ Dalším častým souhrnným pojmem jsou žadatelé o azyl, se kterým operují především statistiky. Podle definice UNHCR je žadatel o azyl „*člověk, který o sobě tvrdí, že je uprchlík a žádá mezinárodní ochranu před pronásledováním nebo nebezpečím vážné újmy v zemi původu*“ a „*každý uprchlík je tedy nejprve žadatelem, ale ne každý žadatel bude nakonec uznán uprchlíkem.*“²² Je tak zřejmé, že je důležité všechny pojmy rozlišovat. Otázkou však zůstává, nakolik je rozlišují zdroje, ze kterých bakalářská práce čerpá. Autorka tak ve většině případů vychází z německých pojmů, jaké používají zdroje, tj. *Migranten/Migrantinnen* pro český ekvivalent migrant, *Flüchtlinge* pro český výraz uprchlíci a *Asylsuchende* pro žadatele o azyl.

V migrační vlně v roce 2015 zažádalo v Evropě o azyl přes 1,28 milionu lidí ze zemí mimo EU. Pro srovnání, v roce 2010 se jednalo o 235 300 žádostí, v roce 2014 o 594 200 žádostí.²³ Nejžádanější zemí je mezi uprchlíky právě Spolková republika Německo. V krizovém roce 2015 zde o azyl zažádalo přes 440 tisíc uprchlíků. O rok později však o azyl v Německu zažádalo přes 722 tisíc uprchlíků. V roce 2017 počet opět klesl, celkově na 198 tisíc žádostí.²⁴

---

²⁰ Pojem migrace. In: Slovník cizích slov ABZ [online]. [cit.10-02-2022].

²¹ „Uprchlíci“ a „migranti“. In: UNHCR Česká republika [online]. [cit.10-02-2022].

²² Žadatelé o azyl | Žádosti o mezinárodní ochranu. In: UNHCR Česká republika [online]. [cit.05-12-2021].

²³ Asylum statistics. In: Eurostat: Statistic Explained [online]. [cit.06-12-2021].

²⁴ Asylanträge in Deutschland: Infografiken zu Asylanträgen und Asylsuchenden. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.06-12-2021].

Počet rozhodnutí, která Německo ve věci žádostí o azyl vydalo, je odlišný od celkového počtu podaných žádostí. Pro větší přehlednost jsou údaje zpracovány v podobě tabulky. Data jsou převzata z publikace *Das Bundesamt in Zahlen*²⁵ z příslušných let. V Příloze I. je pak k dispozici vývoj počtu žádostí o azyl od roku 1995 až do roku 2020.²⁶

	Celkový počet žádostí	Celkový počet rozhodnutí	Schváleno		Zamítnuto	
2014	173 072	128 911	85 893	66,6 %	43 018	33,4 %
2015	441 899	282 726	191 212	67,6 %	91 514	32,4 %
2016	722 370	695 733	521 887	75,0 %	173 846	25,0 %
2017	198 317	603 428	371 121	61,5 %	232 307	38,5 %

Tabulka 1, vlastní tvorba

3.1. Popis událostí

Z výše uvedeného je zřejmé, že migrační vlna byla v letech 2015 a 2016 enormní. Nyní je však zapotřebí alespoň stručně nastínit, k čemu ve světě došlo a co spustilo tak masivní příliv lidí do Evropy, potažmo do Spolkové republiky Německo.

Jelikož lidé v těchto letech prchali z mnoha zemí, nelze jasně určit jedinou příčinu, která by vlnu migrace spustila. Jednalo se o sérii válek, válečných konfliktů, vládních převratů, pronásledování a utlačování. Mnoho lidí tak bylo nuceno opustit své domovy ve strachu o holý život. Zároveň byla vidinou mnoha migrantů lepší ekonomická situace, do jaké se mohli v Evropě dostat a vymanit se tak z chudoby a strachu.

V mnoha člancích a publikacích se jako jedna z prvních příčin, která destabilizovala situaci na Blízkém Východě a v severní Africe, udává tzv. „arabské jaro“. Tento termín v současné době označuje „sérii mohutných protivládních protestů, (...) kvůli kterým došlo v mnoha státech ke změně režimu, reformám nebo i občanské válce, přičemž někde boje stále pokračují, jako například v Sýrii, Jemenu nebo Libyi“²⁷. Právě Sýrie byla (a stále je) nejčastější zemí původu žadatelů o azyl v SRN.²⁸

V roce 2012 vzniká na Řecko-Turecké hranici plot jakožto reakce na rostoucí vlnu nelegální migrace do Evropy.²⁹ Lidé tak začali hledat novou cestu, kterou by se mohli do Evropy dostat. Ve výsledku existují tři hlavní trasy pro migraci do Evropy:³⁰

- a. **Východní středomořská cesta** – z Turecka do Řecka (po pevnině i přes moře)
- b. **Centrální středomořská cesta** – z Tuniska a Libye do Itálie (přes moře)
- c. **Západní středomořská cesta** – z Maroka do Španělska (přes moře)

²⁵ *Das Bundesamt in Zahlen*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.06-12-2021].

²⁶ *Bundesamt in Zahlen 2020*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.06-12-2021].

²⁷ PATROVSKÝ, Ondřej. *Před deseti lety se prohnalo Blízkým východem „arabské jaro“*. *Ohně revoluce v některých zemích hoří dodnes*. In: ČT24 [online]. [cit.07-12-2021].

²⁸ *Demografie von Asylsuchenden in Deutschland: Infografiken zu Alter, Geschlecht und Herkunft von Asylsuchenden*. In: Bundeszentrale für politische Bildung. [online]. [cit.07-12-2021].

²⁹ URBIŠOVÁ, Julie. VILIŠ, Jakub. *Evropa pozná novou železnou oponu. Ostnatý drát se napne mezi Řeckem a Tureckem*. In: iROZHLAS [online]. [cit.07-12-2021].

³⁰ BRIAN, Tara. LACZKO, Frank. *Fatal Journeys: Tracking Lives Lost during Migration*. str. 86

Po vybudování plotu se tak stále více migrantů/uprchlíků vydává po centrální středomořské trase. V dubnu 2015 však dochází k potopení dvou lodí s uprchlíky. Při těchto nehodách umírá na 1200 lidí³¹ a začíná se hovořit o migrační krizi.

3.2. Výzvy, které migrační krize Německu přinesla

Německo se potýkalo a potýká s výzvami spojenými s migrační krizí v mnoha oblastech. Ať už se jedná o dopady na zdravotnictví, ekonomickou či politickou situaci nebo na průmysl, jedná se vždy o velmi obsáhlá a široká témata. Bakalářská práce se však věnuje školství a neklade si za cíl zmapovat veškeré dopady migrační krize na Spolkovou republiku Německo – byť by se jednalo o práci více než zajímavou. Autorka se tak zaměřila převážně na oblasti, která mají souvislost a vliv na oblast školství a vzdělávání.

První a velmi výraznou výzvou, se kterou se setkávají obě strany (tedy Německo i žadatelé o azyl), je jazyková bariéra. Většina žadatelů v letech 2014-2020 pocházela ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku.³² Celkově se jedná o více než milion lidí - 644 tisíc Syřanů, 213 tisíc Afghánců a 193 tisíc Iráčanů.³³ Všechny tři země používají arabské písmo, arabština je úředním jazykem v Sýrii i Iráku, v Afghánistánu se jedná o afghánskou perštínu (darí) a paštunštinu. Lidé z těchto zemí se tak musí nejen naučit cizí řeč jako takovou, ale také zcela nový systém písma. Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí spatřuje nedostatečnou jazykovou vybavenost jako hlavní příčinu problémů s integrací uprchlíků.³⁴ Německo na tuto výzvu reaguje integračním kurzem,³⁵ který se sestává právě z jazykového kurzu a z orientačního kurzu. Jazykový kurz zahrnuje témata z běžného života, jako jsou práce a povolání, vzdělávání, péče o děti, nakupování, volný čas, zdravotní péče a hygiena, média a bydlení. Jazykový kurz trvá buď 400, 600 nebo 900 vyučovacích hodin. Kurz je zakončen zkouškou „Deutsch-Test für Zuwanderer“ (Německý test pro přistěhovalce), který odpovídá jazykové úrovni B1. Orientační kurz navazuje na jazykový kurz a věnuje se tématům jako jsou německá historie, kultura a legislativa, práva a povinnosti v Německu, život ve společnosti a důležité hodnoty (např. svoboda vyznání, tolerance, rovnoprávnost). Tento kurz trvá buď 30 nebo 100 vyučovacích hodin.

Další velikou výzvou, před kterou se Německo v souvislosti s migrační vlnou údajně ocitá, je náboženské vyznání žadatelů o azyl. 71 % všech uprchlíků, kteří v letech 2013-2016 přišli do Německa, tvoří muslimové, většinou sunnité.³⁶ V této souvislosti je důležité uvést, že od roku 1961 přišly do Německa přes 4 miliony Turků za prací, z nichž zde přibližně polovina zůstala. V současné době žijí v Německu již druhé či třetí generace tureckých migrantů, čímž je komplikované stanovit, kolik Turků

---

³¹ SEDLÁŘOVÁ, Barbora. *Ve Středozemním moři ztroskotala loď s běženci, zemřely stovky lidí*. In: iDNES [online]. [cit.07-12-2021].

³² *Demografie von Asylsuchenden in Deutschland: Infografiken zu Alter, Geschlecht und Herkunft von Asylsuchenden*. In: Bundeszentrale für politische Bildung. [online]. [cit.07-12-2021].

³³ *Bundesamt in Zahlen 2020*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.06-12-2021].

³⁴ *Migranten und Migrantinnen*. In: Bundesministerium für Arbeit und Soziales [online]. [cit.08-12-2021].

³⁵ *Inhalt und Ablauf*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.08-12-2021].

³⁶ SIEGERT, Manuel. *Die Religionszugehörigkeit, religiöse Praxis und soziale Einbindung von Geflüchteten*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.08-12-2021].

v Německu přesně žije. Zdroje nejčastěji hovoří o 1,4 milionu tureckých státních příslušníků žijících v Německu,³⁷ ale zároveň o minimálně stejném počtu, resp. vyšším – 1,6 milionu, německých státních příslušníků s vazbami na Turecko.³⁸ Tento údaj je důležitý především z hlediska náboženského vyznání těchto německých Turků, kterým je nejčastěji právě islám. K roku 2002 bylo v Německu celkem 3,5 milionu muslimů, v roce 2015 pak 4,5 milionu a k roku 2020 uvádějí statistiky 5,5 milionu muslimů.³⁹ Nedá se tak říct, že by s migrační krizí z let 2015/2016 přišla do Německa i nekontrolovatelná vlna muslimů a Německo by na ni nedokázalo reagovat – byť by se tak na první pohled mohlo zdát. Právě Islám a s ním spojené teroristické útoky z celého světa se v médiích staly hlavním nástrojem, jak zastrašit obyvatele nejen Německa a jak uprchlíky vykreslit v nejhorším možném světle. V roce 2016 tak z šetření KANTARu vyšlo najevo, že 64 % Němců si Islám spojuje se sklony k násilí.⁴⁰

---

³⁷ *Anzahl der Ausländer aus der Türkei in Deutschland von 2001 bis 2020*. In: Statista [online]. [cit.08-12-2021].

³⁸ AYDIN, Yaşar. *Heimat Almanya. Die deutsch-türkische Migration*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.08-12-2021].

³⁹ *Entwicklung der Anzahl der Muslime in Deutschland von 1945 bis 2020*. In: statista [online]. [cit.08-12-2021].

⁴⁰ AYDIN, Yaşar. *Heimat Almanya. Die deutsch-türkische Migration*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.08-12-2021].

4. Reakce školské politiky

Jak zaznělo v předchozích kapitolách, přinesla s sebou migrační krize mnoho výzev, se kterými se Německo potýkalo nejen přímo v letech 2015 a 2016, ale také nespočet výzev, se kterými se potýká dodnes. Velmi důležitou oblastí, které se migrační krize dotkla, je také oblast školství a vzdělávání. Jelikož jde o velmi širokou oblast, bylo téma bakalářské práce vymezeno a omezeno na reakci školských politik. Tím je myšlena reakce příslušných ministerstev v podobě změn v hlavních a určujících (legislativních) dokumentech definujících podobu školství a vzdělávání ve vybraných spolkových zemích.

4.1. Reakce školství na události z let 2015 a 2016

V souvislosti s migrační krizí je důležité zmínit, že většinu uprchlíků v letech 2015 a 2016 tvořily děti do 15 let. V roce 2015 tvořila tato věková skupina 26 % žadatelů, o rok později 30 %. Nabízí se tak otázka, zda mají děti uprchlíků (resp. uprchlíci samotní) nárok na vzdělání, jak zaručuje článek 26 Všeobecné deklarace lidských práv?⁴¹ Na tuto otázku odpovídá článek 22 Úmluvy o právním postavení uprchlíků:

1. „*Ve vztahu k základnímu vzdělání poskytnou smluvní státy uprchlíkům stejné zacházení jako všem ostatním občanům.*
2. *Smluvní státy poskytnou uprchlíkům co nejpříznivější zacházení, a v žádném případě ne méně příznivé, než jaké je poskytováno obecně cizincům za stejných okolností, pokud jde o jiné než základní školní vzdělání, a zejména pokud jde o přístup ke studiu, uznávání cizích školních vysvědčení, diplomů a titulů, promíjení školného a poplatků a udělování stipendií.*“⁴²

Je však na místě uvést i přehled ukotvení tohoto základního lidského práva v německé legislativě. Ústava se k právu na vzdělání explicitně nevyjadřuje, pouze v článku 7 odst. 1 ustavuje, že „*školství je pod dohledem státu*“. Nicméně, jak již bylo zmíněno, je školství ve Spolkové republice Německo řízeno jednotlivými spolkovými zeměmi. Ty pak základní lidské právo na vzdělání poněkud přeneseně převedly do povinné školní docházky, kterou definují jednotlivé příslušné školské zákony. Ty také reagují na školní docházku uprchlíků, cizinců a žadatelů o azyl.

Dalším významným tématem, kterému se autorka v bakalářské práci věnuje, je téma, resp. pojem, integrace. Slovník spisovné němčiny Duden definuje pojem *integrace* velmi obecně, a to jako „*zařazení, začlenění do většího celku*“.⁴³ Český slovník cizích slov ABZ pak nabízí pojem integrace minorit, který velmi trefně obsahuje význam, jaký má školská integrace pro žáky z řad migrantů: „*Poznání a postupné přijetí majoritní kultury hostitelské země je etnikem považováno za důležité, ale rovněž je zde výrazná snaha udržet si kulturu vlastní (včetně vlastního jazyka), takže*

---

⁴¹ *Všeobecná deklarace lidských práv*. In: OSN [online]. [cit.15-12-2021]. „*Každý má právo na vzdělání. Vzdělání, nechtí je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné.*“

⁴² *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. In: OSN [online]. [cit.15-12-2021].

⁴³ *Integration*. In: DUDEN [online]. [cit.15-12-2021].

*integrované etnikum dosáhne sociální inkluze i v majoritní společnosti a tím získá dvojitou kulturní identitu.*⁴⁴

Následující kapitoly pak podávají přehled, jak dané země na tuto otázku v současnosti reagují, a to v oblastech povinné školní docházky, kulturních odlišností (náboženství) a školní integrace cizojazyčných žáků.

4.2. Bavorsko

Počty cizinců na školách se v krizových letech skokově vyvíjely. Pro školní rok 2010/11 bylo na všeobecně vzdělávacích školách celkem 96 069 zahraničních žáků (7 % z celkového počtu žáků), pro školní rok 2014/2015 počet sice klesl na 92 848 žáků, avšak procentně se zvýšil na podíl 7,3 %. V následujícím roce však počet činil 102 827 žáků (8,1 %), a v roce 2016/17 počet vystoupal na 117 902 (9,4 %). Pro rok 2020/2021 se jednalo o 11,7 % žáků, tedy o 145 233 dětí.⁴⁵ Nicméně se jedná o cizince (*Ausländer*), což označuje souhrnně jak uprchlíky, tak přistěhovalce či děti cizí státní příslušnosti, byť mohou v Německu žít dlouhodobě. Následující tabulka tak uvádí počty dětí ze tří nejčastějších zemí, ze kterých uprchlíci do Německa přichází, tedy Afghánistán, Irák a Sýrie.⁴⁶

Školní rok	Afghánistán	Irák	Sýrie
2010/2011	1 923	3 267	230
2011/2012	2 257	3 509	228
2012/2013	2 569	3 711	265
2013/2014	3 166	3 829	512
2014/2015	3 831	3 904	1 810
2015/2016	6 813	4 310	5 624
2016/2017	14 044	7 372	15 835
2017/2018	13 216	8 511	19 303
2018/2019	11 743	8 927	21 108
2019/2020	10 962	9 482	22 384
2020/2021	10 171	9 651	22 716

Tabulka 2, vlastní tvorba

4.2.1. Školní docházka

Školní docházka se týká dětí starších šesti let (k 30. červnu). Tato podmínka se vztahuje na všechny děti, které pobývají na území Bavorska. Podmínky jsou stejné i pro žadatele o azyl a pro osoby s povolením k pobytu (*Aufenthaltserlaubnis*), nicméně pro ně povinná školní docházka začíná až 3 měsíce po příchodu ze zahraničí. Pro přistěhovalce (a tedy i uprchlíky) zároveň platí, že ročník, do kterého mají nastoupit, určuje příslušná škola, přičemž mohou žáka pro nedostatek znalostí umístit až o dva ročníky níž. Chybí-

⁴⁴ *Integrace*. In: Slovník cizích slov ABZ [online]. [cit.15-12-2021].

⁴⁵ *Ausländische Schüler und Lehrkräfte in Bayern 2019*. In: Bayerisches Landesamt für Statistik [online]. [cit.03-01-2022]. str. 7

⁴⁶ *B0200C Ausländische Schüler und Lehrkräfte in Bayern 2010-2020*. In: Bayerisches Landesamt für Statistik [online]. [cit.03-01-2022].

li žákům dostatečné znalosti jazyka, je možné dítě zařadit do speciální jazykové třídy či skupiny.⁴⁷

4.2.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí

Jedním z regulérních či povinných předmětů na bavorských školách⁴⁸ je i předmět náboženství. Tento předmět ustavuje přímo spolková Ústava, vztahuje se tak na všechny spolkové země. Ústava také říká, že rodiče (zákonní zástupci) dítěte mají možnost rozhodnout o účasti dítěte na hodinách náboženství.⁴⁹ Bavorský školský zákon dává rodičům (zákonným zástupcům) možnost přihlásit dítě místo náboženství buď na předmět Etika nebo na hodiny islámu (*Islamischer Unterricht*).⁵⁰ Jedná se tak o vstřícný krok směrem ke stále rostoucímu počtu muslimů ve společnosti, viz výše. Se speciální nabídkou předmětu pro muslimské žáky se započalo již v roce 1987, nejedná se tak vyloženě o reakci na Evropskou migrační krizi.⁵¹

4.2.3. Otázka integrace

K otázkám integrace se školský zákon explicitně vyjadřuje minimálně, respektive jediným odstavcem: „*Úkolem škol je zejména vzdělávat v duchu mezinárodního porozumění a podporovat integrační úsilí migrantů stejně jako interkulturní kompetence všech žáků.*“⁵² Bavorské státní ministerstvo školství a kultu na svých webových stránkách poskytuje však mnoho informací a materiálů, jak pro děti a jejich rodiče, tak pro pedagogy. Nejvyšší prioritu má pro úspěšnou integraci ovládnutí německého jazyka,⁵³ což je znatelné také z materiálů, které ministerstvo poskytuje. Mnoho z nich se zabývá právě problematikou němčiny jako cizího jazyka (*Deutsch als Zweitsprache*). Nicméně nabízí ministerstvo také mnoho materiálů, které dětem a jejich rodičům vysvětlují, jak např. funguje školský systém či obecné informace o životě v Bavorsku, potažmo v Německu. Materiály jsou členěny podle typu škol, tzn. materiály pro základní školy,⁵⁴ střední školy, gymnázia a další.⁵⁵ U většiny materiálů však nelze dohledat datum jejich vydání, tudíž zůstává otázkou, zda byly tyto materiály k dispozici i před rokem 2015, nebo zda se jedná o iniciativu reagující na Evropskou migrační krizi.

---

⁴⁷ Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen (BayEUG), Art. 35-37

⁴⁸ Školský zákon vyjmenovává v článku 46 následující typy škol, na kterých je náboženství povinným předmětem: Základní škola, střední škola, reálná škola, gymnázium, pomocná škola, odborné školy (*Berufsschule, Wirtschaftsschule, Fachoberschule, Berufsoberschule*).

⁴⁹ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG), Art. 7 odst. 2-3

⁵⁰ Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen (BayEUG), Art. 47

⁵¹ *Entwurf des Gesetzes zur Änderung des BayEUG*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022].

⁵² Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen (BayEUG), Art. 2 odst. 1

⁵³ *Integration und Sprachförderung*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022].

⁵⁴ *DaZ-Koffer Grundschule bietet Informationen und Anregungen*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022].

⁵⁵ *Für die schulische Arbeit stehen vielseitige Materialien zur Verfügung*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022].

Integraci nadále řeší Bavorské státní ministerstvo vnitra, sportu a integrace (*Bayerisches Staatsministerium des Innern, für Sport und Integration*). V lednu roku 2017 pak vešel v platnost nový Bavorský integrační zákon (*Bayerisches Integrationsgesetz, BayIntG*), který přímo reaguje na události let 2015 a 2016 a s nimi spojený příliv velikého množství uprchlíků. Článek 3 zákona hned v první větě zmiňuje, že „vzdělání je hlavním klíčem k integraci“⁵⁶ a ukládá tak státu (tedy Bavorsku) povinnost podporovat migranty ve vzdělávání (děti i dospělé). Školy by měly podle tohoto zákona nejen pomáhat s integrací migrantů do společnosti, ale také podporovat školáky a školačky v pochopení a porozumění jinakosti.⁵⁷

4.3. Braniborsko

Ve školním roce 2010/2011 bylo v braniborských školách celkem 3 371 zahraničních žáků, což odpovídá 1,5 % z celkového počtu. Školní rok 2014/2015 znamenal nárůst zahraničních žáků na 4 796, tedy na 2 %. O rok později jejich počet dosahoval 6 718 (2,8 %) a v roce 2016/2017 pak 10 736 (4,4 %). Pro rok 2020/2021 statistiky udávají celkový počet zahraničních žáků 15 488, což odpovídá 6 % z celkového počtu.

Opět následuje tabulka, ve které jsou přehledně uvedeny počty žáků ze tří nejčastějších uprchlických zemí.⁵⁸

Školní rok	Afghánistán	Irák	Sýrie
2010/2011	121	46	-
2011/2012	184	57	-
2012/2013	211	64	20
2013/2014	223	66	59
2014/2015	232	86	192
2015/2016	401	82	622
2016/2017	1388	79	2673
2017/2018	1529	80	3492
2018/2019	1571	115	3952
2019/2020	1557	164	4116
2020/2021	1559	207	4129

Tabulka 3, vlastní torba

4.3.1. Školní docházka

Školní docházce jsou ve školském zákonu věnována ustanovení §§36-43. Povinnost školní docházky se vztahuje jednak na všechny děti od 6 let, kdo „*mají v Braniborsku trvalé bydliště nebo obvyklé místo pobytu*“, ale také na žadatele o azyl. Ti mají výjimku po první 3 měsíce svého pobytu v Braniborsku. Povinná školní docházka se vztahuje na

⁵⁶ „*Bildung ist ein zentraler Schlüssel zur Integration.*“

⁵⁷ Bayerisches Integrationsgesetz (BayIntG), Art. 7

⁵⁸ *Statistischer Bericht / B / I / 1: Allgemeinbildende Schulen im Land Brandenburg 2010-2020.* In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.04-01-2022].

primární a nižší sekundární stupeň, celkem 10 školních let. Chybí-li dětem dostatečné jazykové znalosti, mají povinnost zúčastnit se jazykových kurzů. Délku, rozsah a průběh těchto kurzů má v gesci školský výbor zemské vlády.

4.3.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí

V ustanovení §4 školského zákona je deklarována otevřenost a tolerance na školách vůči rozdílným názorům v oblasti náboženství, kultury, světonázoru či politiky, nikdo nesmí být kvůli svým názorům upřednostňován či naopak znevýhodňován. S ohledem na tuto skutečnost je do vzdělávacího plánu zařazen předmět *Lebensgestaltung-Ethik-Religionskunde*, v překladu životní styl-etika-religionistika. Předmět má žákům pomoci se „*orientovat v demokratické a pluralistické společnosti se svými rozmanitými hodnotami a významy.*“ Školy se tak snaží předcházet jednostranným informacím zaměřeným pouze na jednu oblast života. I tak mají ale žáci možnost tento předmět nahradit předmětem náboženství, což však musí rodiče zdůvodnit (od 14 let mohou toto zdůvodnění poskytnout i sami žáci), případně navštěvovat oba předměty zároveň.

4.3.3. Otázka integrace

Právo na školní vzdělávání je dle ustanovení §3 školského zákona zaručeno všem bez rozdílu. Otázce integrace se školský zákon explicitně nevěnuje. Z jednotlivých ustanovení zákona lze však vyčíst, že by škola měla být otevřená rozdílným světonázorům a že mají studenti právo vyjádřit svůj vlastní názor. Braniborské školy se nesnaží dělit cizince na uprchlíky a migranty či na jiné skupiny. Rozhodujícím faktorem je u cizinců znalost německého jazyka, „*státní příslušnost je irrelevantní*“.⁵⁹ Pro tyto případy je v Braniborsku k dispozici Vyhláška o integraci a povinné školní docházce (*Eingliederungs- und Schulpflichtruhendungsverordnung*)⁶⁰ z roku 2017. Dle této vyhlášky mají cizojazyční žáci nárok na podporu při učení se německého jazyka (ať už formou přípravných skupin, *Vorbereitungsgruppen*,⁶¹ nebo formou podpůrných kurzů, *Förderkursen*⁶²). Vyhláška dále určuje např. podmínky hodnocení výkonů cizojazyčných žáků či požadavky na vysvědčení.

V listopadu roku 2015 vznikla v Braniborsku organizace s názvem *Bündnis für Brandenburg*, která se stala centrálou pro otázky integrace uprchlíků a poskytuje nejen

---

⁵⁹ *Flüchtlinge – Kinder und Jugendliche*. In: Land Brandenburg [online]. [cit.04-01-2022].

⁶⁰ Verordnung über die Eingliederung von fremdsprachigen Schülerinnen und Schülern in die allgemein bildenden und beruflichen Schulen sowie zum Ruhen der Schulpflicht (Eingliederungs- und Schulpflichtruhendungsverordnung - EinglSchuV)

⁶¹ Přípravné skupiny slouží k intenzivní výuce němčiny. Jsou zde připravováni na školní docházku, tudíž se nejedná pouze o jazykový kurz, ale o obsáhlý program vytvořený na základě kurikulárních dokumentů, individuálních studijních plánů atp. Žáci mohou kurz navštěvovat buď max. 6 měsíců (v 1. ročníku), 12 měsíců (ve 2. a 3. ročníku) a 24 měsíců (4. ročník a dále). Žáci by mimo přípravné skupiny měli navštěvovat také hodiny tělocviku, hudební a výtvarné výchovy a dílny. Postupně žáci přecházejí do regulérních vyučovacích hodin.

⁶² Podpůrné kurzy pak slouží převážně ke zdokonalení znalostí německého jazyka. Žáci by kurz neměli navštěvovat déle než 24 měsíců.

informace, ale také finanční podporu, např. skrze nejrůznější projekty. Ústředními tématy integrace všeobecně jsou v Braniborsku pak vzájemný respekt, tolerance, dialog či šance.⁶³ Zemský integrační koncept „*Zuwanderung und Integration als Chance für Brandenburg*“ z roku 2017 vytyčuje mnoho cílů pro integraci v oblasti školství. Hlavní milníky pak spatřuje v účasti na běžné výuce, kvalifikaci učitelů a užší spolupráci s rodiči.⁶⁴

4.4. Sasko

Pro rok 2010/2011 udává statistický úřad podíl migrantů na celkovém počtu žáků všeobecných škol na 4,5 % (13 929 migrantů). V krizovém roce 2014/2015 se jednalo o 6,7 % (22 952 migrantů), o rok později o 7,4 % (26 148 migrantů). V roce 2016/2017 pak počet migrantů mezi všemi žáky vystoupal téměř na 9 %. Nejaktuálnější údaje z roku 2020/2021 udávají celkový podíl cizojazyčných žáků na 11 % (42 041). Tabulka, stejně jako v případě Bavorska a Braniborska, udává přehledně počty žáků z nejzastoupenějších uprchlických zemí. Pro roky 2010 až 2018 však nebyly k dispozici přesná čísla, ve statistikách byly zastoupeny jmenovitě pouze evropské země, ostatní údaje byly uvedeny souhrnně pod jednotlivými světadíly. Afghánistán, Irák i Sýrie spadají pod Asii, proto jsou v tabulce uvedeny počty pro tento kontinent a celkový počet cizojazyčných žáků pro daný rok.⁶⁵

Školní rok	Asie	Celkový počet cizojazyčných žáků	
2010/2011	2 629	13 929	
2011/2012	2 616	15 957	
2012/2013	2 600	17 898	
2013/2014	2 627	19 826	
2014/2015	3 054	22 952	
2015/2016	3 718	26 148	
2016/2017	7 880	31 960	
2017/2018	9 930	34 927	
2018/2019	10 926	37 688	
	Afghánistán	Irák	Sýrie
2019/2020	1 584	1 239	4 758
2020/2021	1 647	1 246	4 891

Tabulka 4, vlastní tvorba

4.4.1. Školní docházka

Povinná školní docházka se dle ustanovení saského školského zákona vztahuje na „*všechny děti a mladistvé, kteří mají místo trvalého nebo obvyklého pobytu v Sasku*“ a jsou starší šesti let. K otázce povinné školní docházky uprchlíků, žadatelů o azyl či

⁶³ *Zuwanderung und Integration*. In: Land Brandenburg [online]. [cit.04-01-2022].

⁶⁴ *Zuwanderung und Integration als Chance für Brandenburg*. In: Ministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit, Frauen und Familie [online]. [cit.04-01-2022]. str. 33

⁶⁵ *Statistische Berichte / B / I / 1: Allgemeinbildende Schulen im Freistaat Sachsen*. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.01-03-2022].

cizojazyčných žáků se školský zákon explicitně nevyjadřuje. V ustanovení §1 odst. 8 je však uvedeno, že cizojazyční žáci by se měli vzdělávat společně se všemi ostatními žáky.⁶⁶

4.4.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí

Na území Svobodného státu Sasko se nachází také oblast, kde žije kolem 40 000 Lužických Srbů (*Sorben*).⁶⁷ Ve školském zákoně jsou této menšině věnována ustanovení §2, která slouží primárně k uchování srbského jazyka a srbské kultury.⁶⁸ Myšleno je také na výuku mateřského jazyka, které se mohou žáci (dle možností školy) věnovat a dále jej rozvíjet.⁶⁹ Co se výuky náboženství týče, jedná se o běžný předmět. Až do 14 let věku za žáka rozhodují rodiče, zda bude navštěvovat hodiny náboženství, nebo etiky, od 14 let je toto rozhodnutí ponecháno na žácích.

4.4.3. Otázka integrace

Ustanovení §25 odst. 6 školského zákona dává orgánům školního dozoru možnost určit „*místo školní integrace pro žáky, jejichž mateřským jazykem není němčina*“.⁷⁰ Zákon toto ustanovení však dále nespécifikuje. Není tak zřejmé, zda je ustanovení §25 myšleno ve smyslu takovém, že má orgán školního dozoru právo žákům nařídít, jakou školu budou navštěvovat, nebo zda je to myšleno ve smyslu např. integračních kurzů, které musí žák navštívit.

Otázka integrace je velmi přehledně zpracována v graficky ztvárněném videu, které je bez problému dostupné na portálu YouTube.⁷¹ Prvním krokem je získání dostatečných znalostí německého jazyka (v rámci přípravných tříd, tzv. *Vorbereitungsklassen*), na které navazuje účast na výuce některých předmětů – např. tělocviku či hudební výchovy. Postupně by žáci měli mít dostatek znalostí na to, aby se mohli účastnit regulérní výuky – viz ustanovení §1 odst. 8 školského zákona.

---

⁶⁶ „Die Schule fördert Schüler, deren Muttersprache nicht Deutsch ist, durch zusätzliche Angebote zum Erwerb der deutschen Sprache. 2Sie sollen gemeinsam mit allen anderen Schülern unterrichtet werden und aktiv am gemeinsamen Schulalltag teilnehmen.“

⁶⁷ *Sorben*. In: sachsen.de [online]. [cit.01-03-2022].

⁶⁸ Zákon dává školám v oblasti Horní Lužice, kde Lužičtí Srbové především žijí, možnost vyučovat děti v srbstině. Dále školský zákon ukládá všem školám v Sasku povinnost zprostředkovat žákům základní informace o historii a kultuře Lužických Srbů.

⁶⁹ *Willkommen in Sachsen! – Schulische Integration in Sachsen*. In: YouTube [online]. [cit.01-03-2022].

⁷⁰ „Zur Förderung der Integration kann die Schulaufsichtsbehörde nach Anhörung der Eltern im Benehmen mit den betroffenen Schulträgern und Trägern der Schülerbeförderung den Ort der schulischen Integration für Schüler festlegen, deren Herkunftssprache nicht oder nicht ausschließlich Deutsch ist.“

⁷¹ *Willkommen in Sachsen! – Schulische Integration in Sachsen*. In: YouTube [online]. [cit.01-03-2022].

4.5. Severní Porýní-Vestfálsko

V roce 2010/2011 byl počet migrantů na školách v NRW roven 213 176, což odpovídá 10 % z celkového počtu žáků. V následujících letech byla, poněkud překvapivě, v počtu žáků klesající tendence. Ve školním roce 2014/2015 činil podíl migrantů ve školách jen 7,5 % (celkem 147 513 migrantů), v následujícím roce došlo k mírnému nárůstu na 154 368 migrantů, resp. na 7,9 %. Rostoucí tendence pokračovala i v dalším roce, 2016/2017, počet vystoupal až na 185 270 migrantů ve školních lavicích, což odpovídalo 9,5 %. Dle nejnovějších dat, dat pro školní rok 2020/2021, navštěvovalo školy 230 265 žáků ze zahraničí. Jednalo se tak o 12 % z celkového počtu všech žáků.

Pro zachování jednotného formátu byla autorkou vytvořena tabulka, ve které jsou porovnávány počty migrantů z řad žáků z Afghánistánu, Iráku a Sýrie. Irák je však ve statistických ročenkách explicitně uváděn pouze v letech 2014-2018. Pro školní rok 2017/2018 ročenka zcela chybí a nebylo možné ji dohledat. Od roku 2018/2019 pak došlo ke změně formátu ročenky a jmenovitě vyjmenovány jsou pouze země Evropy, ostatní údaje jsou děleny jen podle jednotlivých kontinentů.⁷²

Školní rok	Afghánistán	Irák	Sýrie
2010/2011	1 895	-	2 399
2011/2012	1 783	-	2 310
2012/2013	1 807	-	2 329
2013/2014	1 745	-	2 709
2014/2015	1 632	4 888	4 122
2015/2016	1 991	5 339	7 835
2016/2017	6 550	10 901	26 951
2017/2018	<i>Ročenka chybí, data nejsou k dispozici</i>		
	Asie	Celkový počet cizojazyčných žáků	
2018/2019	80 386	206 510	
2019/2020	88 180	219 145	
2020/2021	95 170	230 265	

Tabulka 5, vlastní tvorba

4.5.1. Školní docházka

Školský zákon spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko se ke školní docházce vyjadřuje následovně: Dle ustanovení §1 mají nárok na školní vzdělávání „*všichni mladí lidé bez ohledu na své ekonomické postavení, původ a pohlaví*“. Povinná školní docházka trvá deset let a týká se všech dětí starších 6 let, které mají trvalé bydliště nebo místo pobytu na území spolkové země. Povinná školní docházka se dle ustanovení §34 odst. 6 vztahuje i na žadatele o azyl. Ustanovení §40, které je věnováno výjimkám z povinné školní docházky, ukládá tuto výjimku také dětem, které mají statut cizince a navštěvují jazykový nebo podpůrný kurz.

⁷² *Statistische Berichte / B / I / B11: Allgemeinbildende Schulen in Nordrhein-Westfalen*. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.11-11-2021].

4.5.2. Kulturní odlišnosti ve školním prostředí

Také na školách v Severním Porýní-Vestfálsku je předmět náboženství běžně vyučován. Rámcové podmínky tohoto předmětu definuje ustanovení §31 školského zákona. Dle tohoto ustanovení mohou být žáci z výuky náboženství omluveni. Neúčastní-li se žák tohoto předmětu, navštěvuje místo něj předmět (praktické) filozofie.

Školy v Severním Porýní-Vestfálsku jsou děleny do tří hlavních skupin: komunitní školy (*Gemeinschaftsschule*), farní školy (*Bekenntnisschule*) a světonázorové školy (*Weltanschauungsschule*). Světonázorové školy jsou jako jediné osvobozeny od výuky předmětu náboženství. Komunitní školy se odvolávají v první řadě na křesťanské vzdělávací a kulturní hodnoty, ale věnují se i jiným světonázorům.⁷³ Farní školy mohou být nejen katolické či evangelické. Podmínkou však je, že učitelský sbor včetně ředitele musí být daného vyznání. Ustanovení §26 školského zákona pak těmto školám ukládají další podmínky a výjimky.

4.5.3. Otázka integrace

Integrace je legislativně ukotvena v ustanovení §2 školského zákona, jmenovitě v odst. 10. Přesné znění je následující: „*Škola podporuje integraci žáček a žáků, jejichž mateřským jazykem není němčina, nabídkou příležitostí k výuce německého jazyka. Přitom je respektována etnická, kulturní a jazyková identita těchto žáček a žáků. Měli by se učit společně se všemi ostatními žáky a být vedeni ke stejné kvalifikaci.*“⁷⁴ Blíže se zákon k otázce integrace nevyjadřuje.

Příslušným legislativním dokumentem je pak Výnos Ministerstva školství a vzdělávání BASS 13-63 Nr. 3: *Integration und Deutschförderung neu zugewanderter Schülerinnen und Schüler*.⁷⁵ Výnos, jak název napovídá, upravuje integraci nově přichozích žáků – tedy žáků, kteří poprvé navštěvují německou školu (a nemají dostatečnou úroveň němčiny) nebo kteří přecházejí z jednoho stupně školy na druhý, čímž neměli dostatek času k získání dostatečných jazykových znalostí. Výuka němčiny pak probíhá ve třech stupních, o zařazení žáka do příslušného stupně rozhoduje škola:

- a. **Úplná vnější diferenciac** – externí třídy, učící skupiny (např. Přípravné třídy, Uvítací třídy, Mezinárodní třídy)
- b. **Částečná vnější diferenciac** – učící skupiny spolu s částečnou účastí na regulérní školní výuce
- c. **Vnitřní diferenciac** – plná účast na regulérní školní výuce, podpora jazykových dovedností v rámci výuky

---

⁷³ „*In Gemeinschaftsschulen werden die Schülerinnen und Schüler auf der Grundlage christlicher Bildungs- und Kulturwerte in Offenheit für die christlichen Bekenntnisse und für andere religiöse und weltanschauliche Überzeugungen gemeinsam unterrichtet und erzogen.*“ §26, odst. 2

⁷⁴ „*Die Schule fördert die Integration von Schülerinnen und Schülern, deren Muttersprache nicht Deutsch ist, durch Angebote zum Erwerb der deutschen Sprache. Dabei achtet und fördert sie die ethnische, kulturelle und sprachliche Identität (Muttersprache) dieser Schülerinnen und Schüler. Sie sollen gemeinsam mit allen anderen Schülerinnen und Schülern unterrichtet und zu den gleichen Abschlüssen geführt werden.*“

⁷⁵ RdErl. D. Ministeriums für Schule und Bildung NRW: *Integration und Deutschförderung neu zugewanderter Schülerinnen und Schüler*

Ministerstvo školství a vzdělávání Severního Porýní-Vestfálska udává ovládnutí německého jazyka jako základní předpoklad k úspěšné integraci.⁷⁶ Zastřešující institucí pro otázku integrace je organizace LaSI: Zemské středisko školské integrace (*Landesstelle Schulische Integration*), zřízena Ministerstvem. LaSI zastává především funkci zprostředkovatele, jak uvádějí na svých webových stránkách, která spočívá v propojování různých zainteresovaných stran (tedy např. učitelé v oblastních integračních centrech, ředitelé škol, školská zařízení apod.).

Od roku 2018 nabízí Ministerstvo školství a vzdělávání dětem z řad přistěhovalců také možnost účasti na intenzivním prázdninovém jazykovém kurzu *FIT in Deutsch*. Jedná se o osmidenní kurz během Velikonočních prázdnin, desetidenní kurz během letních prázdnin a pětidenní kurz během podzimních prázdnin.

---

⁷⁶ *Integration durch Bildung*. In: Ministerium für Schule und Bildung des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit.01-03-2022].

5. Komentář ke školským politikám

V předchozí kapitole byl podán stručný přehled školské politiky jednotlivých spolkových zemí. Dále byl čtenář seznámen s problematikou migrantů na tamních školách a také s tím, jak se jednotlivé spolkové země věnují otázce integrace ve škole. Následující kapitola je tak komentářem k získaným informacím.

V každé ze čtyř spolkových zemí je základním legislativním dokumentem příslušný školský zákon. Jedná se o dobře přístupné dokumenty (v on-line podobě), které jsou logicky řazené a postihují zásadní otázky školství. Sasko má ze čtyř vybraných spolkových zemí nejkratší školský zákon. V aktuálním znění z 1. srpna 2021 čítá pouhých 65 paragrafů. Bavorský zákon (platné znění 1. srpna 2021) má paragrafů 125, v Severním Porýní Vestfálsku se jedná o 133 paragrafů (platné znění od 18. února 2022) a braniborský zákon má 149 paragrafů (platné znění 23. černa 2021).

5.1. Komentář ke školní docházce

Školní docházka je ve všech čtyřech zákonech upravena ve zvláštní části. Vztahuje se na všechny děti starší šesti let pobývající na území dané spolkové země – ať už se jedná o trvalé bydliště či místo obvyklého pobytu. Z těchto ustanovení zákony vyvozují povinnou školní docházku také pro cizince, čímž jsou myšleni migranti i uprchlíci. Kromě saského zákona se zbylé tři spolkové země vyjadřují i ke školní docházce žadatelů o azyl. Ve všech třech případech se jich povinná školní docházka také týká. Severní Porýní Vestfálsko neurčuje ve školském zákoně žádnou čekací dobu, Bavorsko i Braniborsko však specifikují, že povinná školní docházka se žadatelů o azyl týká až po uplynutí čekací doby tří měsíců (počítáno od příchodu do Spolkové republiky Německo). Byť saský školský zákon explicitně nezmiňuje školní docházku žadatelů o azyl, je ze znění zákona zřejmé, že se jich tato povinnost také týká, viz kapitola 4.4.1.

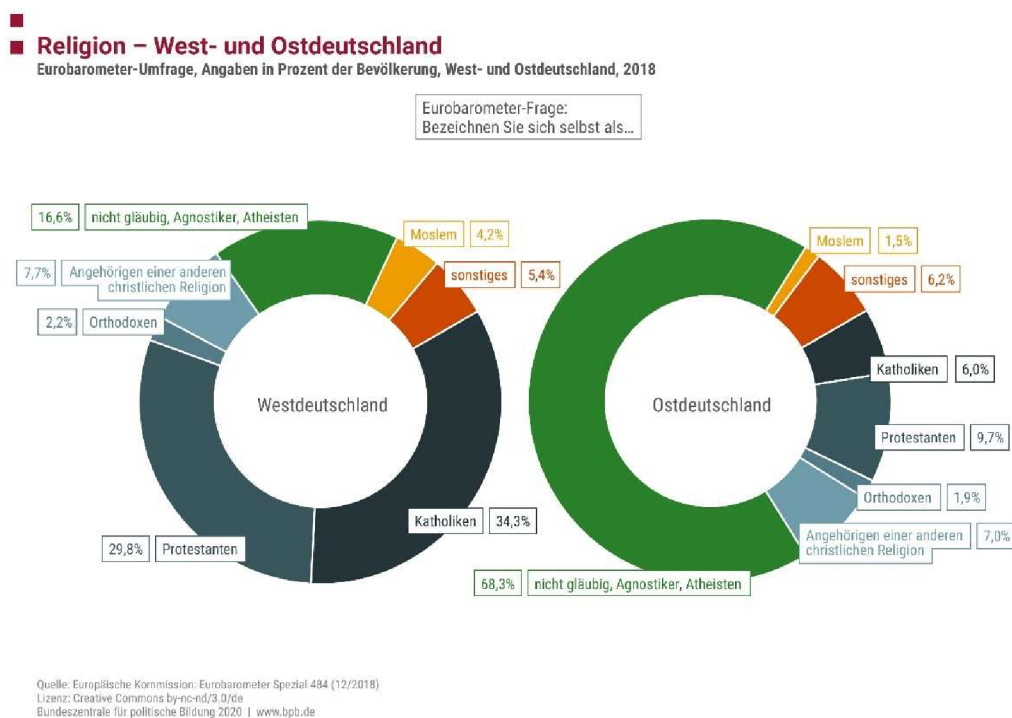
Všechny školské zákony, opět s výjimkou saského, se vyjadřují také k účasti cizinců (žáků, kteří nemají dostatečné jazykové znalosti) na povinné školní docházce, resp. k jejich osvobození od povinné školní docházky v době, kdy navštěvují příslušný integrační či jazykový kurz. Pouze bavorský školský zákon se vyjadřuje k otázce zařazení uprchlíků do příslušného ročníku, kdy dává školám možnost zařadit žáka až o dva stupně níž, než je stupeň, do kterého by podle svého dosavadního vzdělání měli nastoupit.

5.2. Komentář ke kulturním odlišnostem ve školním prostředí

Všechny školské zákony mají speciální sekci věnující se vyučovanému předmětu náboženství. Tento předmět je běžný na všech německých školách (vztaženo na čtyři spolkové země, kterým se bakalářská práce věnuje). Spolu se sexuální či rodinnou výchovou se tak jedná o jediný explicitně zmíněný (podrobněji) vyučovaný předmět. Z tohoto faktu vyplývá, že se jedná o výjimečný předmět, resp. že je tento předmět natolik významný, a z tohoto důvodu je nutné mu věnovat dostatek prostoru v legislativní úpravě.

Všechny čtyři spolkové země tedy operují s předmětem náboženství. Je však myšleno i na tu část žáků, kteří se výuky náboženství nechtějí zúčastnit. V takovém

případě je v zákonech definována náhrada předmětu náboženství. V Bavorsku je alternativou návštěva hodin etiky či hodin islámu. Sasko, stejně jako Bavorsko, nabízí hodiny etiky. V Severním Porýní Vestfálsku je alternativou předmět praktická filozofie. Pouze Braniborsko k problematice přistoupilo z druhého konce a za běžný předmět považuje předmět „životní styl-etika-religionistika“, který může být nahrazen hodinami náboženství. Tento rozdíl v pojetí výuky náboženství může mít své kořeny v událostech minulého století, kdy bylo Německo rozděleno na Západní a Východní Německo. Toto rozdělení se výrazně podepsalo i do vyznání německých občanů. V grafice níže je možné pozorovat, jak diametrálně odlišné je vyznání západních a východních Němců.

Zatímco v Západním Německu (*Westdeutschland*) se nejvíce obyvatel hlásí ke katolické a protestantské církvi (celkem 64,1 %), ve Východním Německu (*Ostdeutschland*) se více jak 68 % obyvatel považuje za nevěřící, agnostiky či ateisty. Z tohoto pohledu by se tak mohlo jevit šokujícím postavení Saska, které na první místo řadí náboženství a výuku etiky nabízí pouze jako alternativu.

5.3. Komentář k otázkám integrace

Na úvod je dobré zde porovnat jednotlivá dostupná data ze všech spolkových zemí. V roce 2020/2021 navštěvovalo školy v Severním Porýní Vestfálsku celkem 230 265 cizinců, resp. cizojazyčných dětí, tedy 12 % všech žáků. Byť poměrově jsou data podobná i v Bavorsku (11,7 %) a Sasku (11 %), početně se srovnat nedají. V Bavorsku bylo ve školním roce 2020/2021 ve školách celkem 145 233 cizinců, v Sasku se pak jednalo o „pouhých“ 42 041 žáků. Braniborsko uvedlo pro stejný školní rok počet

15 488 cizinců, což odpovídá 6 % z celkového počtu všech žáků. Je tedy zřejmé, že Severní Porýní Vestfálsko se potýká s největším náparem žáků, kteří nejsou rodilými mluvčími, a stojí tak před velikou výzvou.

Legislativní úprava školské integrace se pak liší v každé spolkové zemi. Zatímco Bavorsko i Severní Porýní Vestfálsko se k integraci vyjadřují kladně a hned v úvodních ustanoveních školského zákona, Sasko slovo „integrace“ používá pouze ve velmi nejasné spojitosti a jednou z mála „integračních“ zmínek je odstavce o podpoře cizojazyčných žáků při získávání dostatečných znalostí němčiny a podpory jejich zapojení do běžné výuky. Braniborsko ve svém školském zákoně integraci vůbec nezmiňuje. Podpora žáků s nedostatečnou jazykovou vybaveností je obdobná jako v případě Saska.

Je zřejmé, že školské zákony nejsou primárním zdrojem informací ohledně školské integrace dětí z řad migrantů. V Bavorsku je tak k dispozici Bavorský integrační zákon z roku 2016, který jednak definuje integrační cíle zemské politiky, ale věnuje se také širokému spektru subjektů, které se na úspěšné integraci podílí. Nejedná se tak vyloženě o legislativní dokument upravující pouze oblast školské integrace, byť je článek 7 tohoto zákona věnován právě školám. Oproti zbylým třem spolkovým zemím nabízí Bavorské ministerstvo školství a kultury na svých webových stránkách nejširší nabídku studijních a informačních materiálů nejen pro samotné žáky a jejich rodiče, ale také pro pedagogy. Severní Porýní Vestfálsko upravuje oblast školské integrace vyhláškou Ministerstva školství a vzdělávání, podobně pak i Braniborsko. Oba dokumenty se věnují získávání a zdokonalování německého jazyka mezi cizinci z řad školáků. V Sasku je samostatný legislativní dokument ohledně integrace teprve v procesu plánování.⁷⁷

Dalo by se konstatovat, že jednotlivé spolkové země řeší otázku integrace s různou naléhavostí. Severní Porýní Vestfálsko a Bavorskou jsou země, kam směřují vysoké počty migrantů, tudíž je naprosto nezbytné, aby tyto spolkové země disponovaly vysoce funkčním systémem, jak s příchozími dětmi zacházet a jak je zapojit do života nejen ve škole. Do Saska i Braniborska proudí již nižší počty cizinců, je tedy možné, že země v této skutečnosti nespátřují natolik důležitou agendu. Je však na místě říci, že ani jedna ze spolkových zemí otázku školské integrace nepodceňuje a nakládá s ní podle svých vlastních možností.

---

⁷⁷ *Information zum Gesetzentwurf Sächsisches Integrations- und Teilhabegesetz*. In: Staatsministerium für Soziales und Gesellschaftlichen Zusammenhalt [online]. [cit.05-03-2022].

Závěr

Autorce se v bakalářské práci podařilo odpovědět na výzkumnou otázku, jakým způsobem reagují jednotlivé školské politiky na otázky migrace a integrace. Poněkud komplikovaná je návaznost zjištěných informací na události Evropské migrační krize. S ohledem na vysokou úroveň byrokracie a ochrany veškerých dat v Německu se nepodařilo získat verze legislativních dokumentů z let před rokem 2015. Nebylo tak možné zjistit, jaká ustanovení uvedených legislativních dokumentů obsahují přímou reakci na Evropskou migrační krizi a jaká ustanovení zde naopak byla již před zmíněnými událostmi let 2015/2016.

V krizových letech 2015/2016 a 2016/2017 náhle skokově vzrostl počet žáků z Afghánistánu, Iráku a Sýrie, mnohdy až na trojnásobek. Např. v Bavorsku se potýkali s nárůstem žáků ze zmíněných zemí z 9 545 dětí v roce 2014/2015 na 37 251 za rok 2016/2017. V Severním Porýní-Vestfálsku se jednalo v roce 2014/2015 o 10 642 dětí, o dva roky později již o celkem 44 402 žáků s odlišným jazykem, náboženstvím i jinou kulturou. Přístup ke školství je však zaručen všem dětem bez rozdílu a je myšleno také na jejich integraci. Nejdůležitějším prvkem, jak z výzkumu vyplývá, je ovládnutí německého jazyka. Z tohoto důvodu jsou těmto dětem k dispozici jazykové a adaptační kurzy, které jsou pro úspěšnou integraci naprosto esenciální. Na tuto intenzivní součást integrace mají žáci 3 měsíce (Bavorsko, Braniborsko), případně je jim povinná školní docházka odpuštěna při návštěvě adaptačních či integračních kurzů (NRW). Nicméně je cílem škol žáky co nejrychleji zapojit do běžné výuky. Otázkou zůstává, nakolik je dítě pocházející ze země nejen s jiným jazykem, ale dokonce s jiným systémem písma, po třech měsících schopno účasti na výuce v německém jazyce.

Zajímavým faktem je problematika ohledně předmět náboženství, potažmo jeho nahrazující předměty. Rozdíl v přístupu Braniborska dokládá, jak minulý komunistický režim ovlivňuje myšlení i následujících generací. Jak jinak by bylo možné vysvětlit propastný rozdíl ve vyznání Východu a Západu – na Východě je drtivá většina obyvatelstva (68 %) tvořena nevěřícími, agnostiky a ateisty. Katolíci a protestanté zde tvoří pouhých 15 % obyvatel. Oproti tomu na Západě je to zcela obráceně. Katolíci a protestanté tvoří 64 % obyvatel, zatímco nevěřící, agnostici a ateisté jen 17 %. Je tak otázkou, zda bude i v budoucnu docházet ke větším změnám a bývalý Východní blok se opět více přikloní k Západu, nebo se jedná o nenapravitelnou propast.

Pro mnohé čtenáře může být také překvapivá informace o počtu muslimů v Německu. S ohledem na Evropskou migrační krizi bylo ústředním tématem médií téma nekontrolovatelného přílivu muslimů do Německa (potažmo Evropy). Jak ale vyplývá z textu, v Německu bylo mnoho muslimů již dříve a tato „přilivová vlna“ tak byla opravdu pouze strašákem masových médií. V Západním Německu tvoří muslimové cca 4% obyvatel, ve Východním Německu pak pouhých 1,5 %. Jedná se tak o nějakých 4 731 000 lidí – a pro porovnání, obyvatel s tureckými kořeny žijí v Německu minimálně 3 miliony. Za roky 2014-2017 bylo v Německu schváleno 1 170 113 žádostí o azyl. Pokud 71 % uprchlíků tvoří muslimové, jednalo se ve zmíněných letech o „pouhých“ 830 780 muslimů. S ohledem na počet Turků, kteří v Německu v této době již žili, se opravdu nejednalo o „nekontrolovatelný příliv islámu do Německa.“

Až s dopsáním bakalářské práce se ukázalo, jak je téma migrace stále aktuální. S ohledem na události války na Ukrajině a s ní spojenou vlnou migrace je zřejmé, že se nyní s výzvami, které s sebou příliv uprchlíků přináší, budou potýkat všechny státy Evropy. Nebude se jednat jen o Německo. Bude se jednat, respektive už se jedná, i o Českou republiku. Autorce se v bakalářské práci podařilo nastínit, jak se s vlnou

migrace z Blízkého východu potýkalo školství ve Spolkové republice Německo. V důsledku války na Ukrajině však proudí do celé Evropy obrovské množství žen a dětí z Ukrajiny. Děti, které jsou školou povinné. A je otázkou, do jaké míry bude schopná česká školská politika reagovat na výzvy, které sebou tato nová situace přinese. Určitě je dobré vědět, že sousední země České republiky si těmito výzvami již prošla. Sousední země, která je té naší tak blízká. Země, od které se toho může české školství mnoho naučit. Německo ve vzdělání a ovládnutí tamního jazyka spatřuje první krok k úspěšné integraci. Nezbývá tedy než doufat, že i Česká republika dokáže ocenit význam edukace a implementuje tak do svých legislativních dokumentů obdobné nástroje, které usnadní život dětem, které během pár dní přišly o všechno.

Seznam literatury

Literatura

- FIALA, Petr. *Politický systém Spolkové republiky Německo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 136 s. ISBN 80-210-0907-1.
- BRIAN, Tara. LACZKO, Frank. *Fatal Journeys: Tracking Lives Lost during Migration*. 1. vyd. Geneva: International Organization for Migration, 2014, 216 s. ISBN 978-92-9068-698-9.
- BECK, Jürgen. *Exodus Europa – Die Flüchtlingskrise 2015: Daten, Fakten, Hintergründe*. 1. vyd. Altenmünster: Jazzybee Verlag Jürgen Beck, 2015, 96 s. ISBN 978-3849693213.

Další prameny

- VEŘTÁTOVÁ, Ludmila. *Právní subjektivita divadel v Severním Porýní-Vestfálsku*. Praha, 2019. Bakalářská práce. Akademie múzických umění v Praze. Divadelní fakulta. Katedra produkce. Vedoucí práce doc. Mgr. Bohumil Nekolný.
- VEŘTÁTOVÁ, Ludmila. *Kulturní politika ve Spolkové republice Německo*. Praha, 2021. Diplomová práce. Akademie múzických umění v Praze. Divadelní fakulta. Katedra produkce. Vedoucí práce doc. Mgr. Bohumil Nekolný.
- Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen (BayEUG), 31. května 2000, ve znění platném k 20-02-2022.
- Gesetz über die Schulen im Land Brandenburg (Brandenburgisches Schulgesetz - BbgSchulG), 2. srpna 2002, ve znění platném k 20-02-2022.
- Schulgesetz für den Freistaat Sachsen (Sächsisches Schulgesetz – SächsSchulG), 27. září 2018, ve znění platném k 20-02-2022.
- Schulgesetz für das Land Nordrhein-Westfalen (Schulgesetz NRW - SchulG), 15. února 2005, ve znění platném k 20-02-2022.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG), 23. května 1949, ve znění platném k 20-02-2022.
- Bayerisches Integrationsgesetz (BayIntG), 16. prosince 2016, ve znění platném k 20-02-2022.
- Verordnung über die Eingliederung von fremdsprachigen Schülerinnen und schülern in die allgemein bildenden und beruflichen Schulen sowie zum Ruhen der Schulpflicht (Eingliederungs- und Schulpflichtruhenverordnung - EinglSchuV), 4. srpna 2017, ve znění platném k 20-02-2022.
- RdErl. D. Ministeriums für Schule und Bildung NRW: Integration und Deutschförderung neu zugewanderter Schülerinnen und Schüler, 15. října 2018, ve znění platném k 20-02-2022.

Internetové zdroje

- *Bevölkerung nach Nationalität und Geschlecht (Quartalszahlen)*. In: DESTATIS Statistisches Bundesamt [online]. [cit. 12-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/Tabellen/liste-zensus-geschlecht-staatsangehoerigkeit.html>>.

- *Bundesregierung*. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung>>.
- *Das Politiklexikon: Bundesland*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit. 12-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bpb.de/kurzknapp/lexika/politiklexikon/17230/bundesland/>>.
- *Statistiken zu den Gemeinden in Deutschland*. In: Statista [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <https://de.statista.com/themen/8358/gemeinden-in-deutschland/#topicHeader__wrapper>.
- *DUDEN* [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/>>.
- *Bildungswesen*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Bildungswesen>>.
- *Bildungssystem*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Bildungssystem>>.
- *Bildungspolitik*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Bildungspolitik>>.
- *Schulwesen*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Schulwesen>>.
- *Schulpolitik*. In: DUDEN [online]. [cit. 13-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Schulpolitik>>.
- *Bildung und Forschung sind der Schlüssel*. In: Bundesministerium für Bildung und Forschung [online]. [cit. 14-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bmbf.de/bmbf/de/ueber-uns/aufgaben-und-aufbau/bildung-und-forschung-sind-der-schluessel/bildung-und-forschung-sind-der-schluessel.html>>.
- *Aufgaben der Kultusministerkonferenz*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit. 14-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.kmk.org/kmk/aufgaben.html>>.
- *Ländervereinbarung über die gemeinsame Grundstruktur des Schulwesens und die gesamtstaatliche Verantwortung der Länder in Zentralen bildungspolitischen Fragen*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit. 14-11-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2020/2020_10_15-Laendervereinbarung-gemeinsame-Grundstruktur.pdf>.
- *Bildungswege und Abschlüsse*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit. 14-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.kmk.org/themen/allgemeinbildende-schulen/bildungswege-und-abschluesse.html>>.
- *Pojem migrace*. In: Slovník cizích slov ABZ [online]. [cit. 10-02-2022]. Dostupné na WWW: <<https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/migrace>>.
- *„Uprchlíci“ a „migranti“*. In: UNHCR Česká republika [online]. [cit. 10-02-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.unhcr.org/cz/365-cznews2016uprchlici-a-migranti-html.html>>.
- *Žadatelé o azyl | Žádosti o mezinárodní ochranu*. In: UNHCR Česká republika [online]. [cit. 05-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.unhcr.org/cz/98-czkomu-pomahamezadatele-o-azyl-html.html>>.
- *Asylum statistics*. In: Eurostat: Statistic Explained [online]. [cit. 06-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics>.

- *Asylanträge in Deutschland: Infografiken zu Asylanträgen und Asylsuchenden.* In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.06-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bpb.de/themen/migration-integration/zahlen-zu-asyl/265708/asylantraege-in-deutschland/>>.
- *Das Bundesamt in Zahlen.* In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.06-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bamf.de/DE/Themen/Statistik/Asylzahlen/BundesamtInZahlen/bundesamtinzahlen-node.html>>.
- *Bundesamt in Zahlen 2020.* In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.06-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/BundesamtInZahlen/bundesamt-in-zahlen-2020.html?nn=284738>>.
- PATROVSKÝ, Ondřej. *Před deseti lety se prohnalo Blízkým východem „arabské jaro“. Ohně revoluce v některých zemích hoří dodnes.* In: ČT24 [online]. [cit.07-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3242226-pred-deseti-lety-se-prohnalo-blizkym-vychodem-arabske-jaro-ohne-revoluce-v-nekterych>>.
- *Demografie von Asylsuchenden in Deutschland: Infografiken zu Alter, Geschlecht und Herkunft von Asylsuchenden.* In: Bundeszentrale für politische Bildung. [online]. [cit.07-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bpb.de/themen/migration-integration/zahlen-zu-asyl/265710/demografie-von-asylsuchenden-in-deutschland/>>.
- URBIŠOVÁ, Julie. VILIŠ, Jakub. *Evropa pozná novou železnou oponu. Ostrnatý drát se napne mezi Řeckem a Tureckem.* In: iROZHLAS [online]. [cit.07-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/evropa-pozna-novou-zeleznou-oponu-ostnaty-drat-se-napne-mezi-reckem-a-tureckem_201202081806_jvilis>.
- SEDLÁŘOVÁ, Barbora. *Ve Středozevním moři ztroskotala loď s běženci, zemřely stovky lidí.* In: iDNES [online]. [cit.07-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/lod-bezenci-mrtvi-stredozemni-more.A150419_095654_zahranicni_bse>.
- *Migranten und Migrantinnen.* In: Bundesministerium für Arbeit und Soziales [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bmas.de/DE/Arbeit/Grundsicherung-Arbeitslosengeld-II/Arbeitslosengeld-II/Informationen-nach-Zielgruppen/zielgruppe-sgb-2-migranten.html>>.
- *Inhalt und Ablauf.* In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bamf.de/DE/Themen/Integration/ZugewanderteTeilnehmende/Integrationskurse/InhaltAblauf/inhaltablauf-node.html>>.
- SIEGERT, Manuel. *Die Religionszugehörigkeit, religiöse Praxis und soziale Einbindung von Geflüchteten.* In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Kurzanalysen/kurzanalyse2-2020_iab-bamf-soep-befragung-religion.pdf?__blob=publicationFile&v=14>.
- *Anzahl der Ausländer aus der Türkei in Deutschland von 2001 bis 2020.* In: Statista [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW:

- <<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/152911/umfrage/tuerken-in-deutschland-seit-2001/>>.
- AYDIN, Yaşar. *Heimat Almanya. Die deutsch-türkische Migration*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bpb.de/themen/europa/tuerkei/253189/heimat-almanya/#footnode5-5>>.
  - *Entwicklung der Anzahl der Muslime in Deutschland von 1945 bis 2020*. In: statista [online]. [cit.08-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/72321/umfrage/entwicklung-der-anzahl-der-muslime-in-deutschland-seit-1945/>>.
  - *Všeobecná deklaráce lidských práv*. In: OSN [online]. [cit.15-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.
  - *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. In: OSN [online]. [cit.15-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>>.
  - *Integration*. In: DUDEN [online]. [cit.15-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.duden.de/rechtschreibung/Integration>>.
  - *Integrace*. In: Slovník cizích slov ABZ [online]. [cit.15-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=integrace&typ_hledani=prefix>.
  - *Ausländische Schüler und Lehrkräfte in Bayern 2019*. In: Bayerisches Landesamt für Statistik [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.statistik.bayern.de/mam/produkte/veroeffentlichungen/statistische-berichte/b0200c_201900.pdf>.
  - *B0200C Ausländische Schüler und Lehrkräfte in Bayern 2010-2020*. In: Bayerisches Landesamt für Statistik [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.statistik.bayern.de/statistik/bildung_soziales/schulen/>.
  - *Entwurf des Gesetzes zur Änderung des BayEUG*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.km.bayern.de/ministerium/recht.html>>.
  - *Integration und Sprachförderung*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.km.bayern.de/lehrer/meldung/3797/integration-und-sprachfoerderung.html>>.
  - *DaZ-Koffer Grundschule bietet Informationen und Anregungen*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.km.bayern.de/allgemein/meldung/4136/daz-koffer-grundschule-bietet-informationen-und-anregungen.html>>.
  - *Für die schulische Arbeit stehen vielseitige Materialien zur Verfügung*. In: Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.km.bayern.de/lehrer/meldung/4635/fuer-die-schulische-arbeit-stehen-vielseitige-materialien-zur-verfuegung.html>>.
  - *Statistischer Bericht / B / I / 1: Allgemeinbildende Schulen im Land Brandenburg 2010-2020*. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.04-01-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000323>.

- *Flüchtlinge – Kinder und Jugendliche*. In: Land Brandenburg [online]. [cit.04-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://mbjs.brandenburg.de/bildung/weitere-themen/fluechtlinge-kinder-und-jugendliche.html>>.
- *Zuwanderung und Integration*. In: Land Brandenburg [online]. [cit.04-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://msgiv.brandenburg.de/msgiv/de/themen/integration/>>.
- *Zuwanderung und Integration als Chance für Brandenburg*. In: Ministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit, Frauen und Familie [online]. [cit.04-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://msgiv.brandenburg.de/sixcms/media.php/9/Zuwanderung%20und%20Integration%20als%20Chance%20f%C3%BCr%20Brandenburg.pdf>>.
- *Statistische Berichte / B / I / 1: Allgemeinbildende Schulen im Freistaat Sachsen*. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.01-03-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/SNSerie_mods_00000312>.
- *Sorben*. In: sachsen.de [online]. [cit.01-03-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.sorben.sachsen.de/>>.
- *Willkommen in Sachsen! – Schulische Integration in Sachsen*. In: YouTube [online]. [cit.01-03-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=5Tv-kYbqC6c>>.
- *Statistische Berichte / B / I / B11: Allgemeinbildende Schulen in Nordrhein-Westfalen*. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. [cit.11-11-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/NWSerie_mods_00000068>.
- *Integration durch Bildung*. In: Ministerium für Schule und Bildung des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit.01-03-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.schulministerium.nrw/schule-bildung/bildungsthemen/integration-durch-bildung>>.
- *Information zum Gesetzvorhaben Sächsisches Integrations- und Teilhabegesetz*. In: Staatsministerium für Soziales und Gesellschaftlichen Zusammenhalt [online]. [cit.05-03-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.zik.sachsen.de/download/Praesentation_Vogel.pdf>.
- *Kopftuchverbot – in jedem Bundesland anders*. In: SPIEGEL [online]. [cit.11-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.spiegel.de/lebenundlernen/job/kopftuchverbot-an-schulen-so-unterschiedlich-sind-die-regeln-fuer-lehrerinnen-a-1206983.html>>.
- MEMARNIA, Susanne. *Schluss mit dem Dogma*. In: taz [online]. [cit.11-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://taz.de/Urteil-zum-Kopftuchverbot-an-Schulen!/5706809/>>.
- *Das Schulsystem in Brandenburg*. In: Studienkreis: Die Nachhilfe [online]. [cit.10-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.studienkreis.de/infothek/bundeslandinfos/schulsysteme/brandenburg/#weiterfuehrende-schulen>>.
- *Allgemeinbildende Schulen*. In: Land Brandenburg [online]. [cit.18-10-2021]. Dostupné na WWW: <<https://mbjs.brandenburg.de/bildung/allgemeinbildende-schulen.html>>.
- *Kompetenzen des Bundes im Bereich des Bildungswesens*. In: Deutscher Bundestag [online]. [cit.11-11-2021]. Dostupné na WWW:

- <<https://www.bundestag.de/resource/blob/416682/db04b405a48dbe6e637b854ce5a2c198/wd-3-126-09-pdf-data.pdf>>.
- *Das Bildungswesen in der Bundesrepublik Deutschland*. In: Kultusministerkonferenz [online]. [cit.14-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.kmk.org/dokumentation-statistik/informationen-zum-deutschen-bildungssystem.html>>.
  - *Bildung und Forschung sind der Schlüssel*. In: Bundesministerium für Bildung und Forschung [online]. [cit.03-01-2022]. Dostupné na WWW: <<https://www.bmbf.de/bmbf/de/ueber-uns/aufgaben-und-aufbau/bildung-und-forschung-sind-der-schluesel/bildung-und-forschung-sind-der-schluesel.html>>.
  - *Gesetzgebungszuständigkeiten von Bund und Ländern*. In: Deutscher Bundestag [online]. [cit.02-01-2022]. Dostupné na WWW: <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/gesetzgebung_neu/gesetzgebung/bundesstaatsprinzip-255460>.
  - *Auf einen Blick – Das berufsbildende Schulwesen in Sachsen*. In: sachsen.de [online]. [cit.03-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.schule.sachsen.de/berufsbildende-schulen-6228.html>>.
  - *Azyl a migrace v EU: fakta a čísla*. In: Zpravodajství: Evropský parlament [online]. [cit.06-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/migrace/20170629-STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>>.
  - *Migrace v Evropě*. In: Zpravodajství: Evropský parlament [online]. [cit.18-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/migrace/20170629-STO78632/migrace-v-evrope>>.
  - *Hlasovali pro kvóty na uprchlíky, stěžuje Zahradil na české europoslance*. In: EuroZprávy [online]. [cit.18-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/119386-hlasovali-pro-kvoty-na-uprchliky-stezuje-zahradil-na-ceske-europoslance/>>.
  - *Asyl- und Flüchtlingspolitik in Deutschland*. In: Bundesministerium des Innern und für Heimat [online]. [cit.11-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bmi.bund.de/DE/themen/migration/asyl-fluechtlingsschutz/asyl-fluechtlingsschutz/asyl-fluechtlingsschutz-node.html>>.
  - *Aktuelle Zahlen zu Asyl*. In: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [online]. [cit.12-21-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/AsylinZahlen/aktuelle-zahlen-zu-asyl-august-2017.pdf?__blob=publicationFile&v=6>.
  - *Česko, Polsko a Maďarsko nesplnily své povinnosti, když odmítaly uprchlické kvóty, rozhodl soudní dvůr*. In: iROZHLAS [online]. [cit.16-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nesplneni-povinnosti-evropska-unie-cesko-prerозdelovani-uprchliku-soudni-dvur_2004021024_vtk>.
  - *Bundesregierung rechnet mit bis zu 800.000 Asylbewerbern*. In: SPIEGEL [online]. [cit.28-10-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlinge-bundesregierung-rechnet-mit-bis-zu-800-000-in-2015-a-1048910.html>>.
  - *Managing migration better in all aspects: A European Agenda on Migration*. In: European Commission [online]. [cit.26-01-2022]. Dostupné na WWW: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4956>.

- SCHIFFER-NASSERIE, Arian. *Acht Thesen zu „Flüchtlingskrise“ und „Willkommenskultur“*. In: Sozialistische Positionen [online]. [cit.23-11-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.sopos.org/aufsaeetze/56a8f6d36db14/1601-Fluechtlingskrise_und_Willkommenskultur.pdf>.
- ENGLER, Marcus. *Europäische Asyl- und Flüchtlingspolitik seit 2015 – eine Bilanz*. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit.23-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.bpb.de/themen/migration-integration/laenderprofile/290977/europaeische-asyl-und-fluechtlingspolitik-seit-2015-eine-bilanz/>>.
- *Afghánistán: Základní přehled a charakteristika*. In: Cestovinky.cz [online]. [cit.23-11-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.cestovinky.cz/zeme/afghanistan>>.
- *Integration von Schülern mit Migrationshintergrund an Schulen in Europa: Nationale politische Strategien und Maßnahmen*. In: Publication Office of the European Union [online]. [cit.10-12-2021]. Dostupné na WWW: <http://publications.europa.eu/resource/cellar/39c05fd6-2446-11e9-8d04-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1>.
- *Integration durch Bildung. Migranten und Flüchtlinge in Deutschland*. In: Aktionsrat Bildung [online]. [cit.10-12-2021]. Dostupné na WWW: <https://www.aktionsrat-bildung.de/fileadmin/Dokumente/ARB_Gutachten_Integration_gesamt_mit_Cover.pdf>.
- *Flüchtlinge und Schutzsuchende in Deutschland*. In: Landeszentrale für politische Bildung Baden-Württemberg. [online]. [cit.10-12-2021]. Dostupné na WWW: <<https://www.lpb-bw.de/fluechtlingsproblematik>>.

Seznam zkratek

BASS	Úřední sbírka školských předpisů Severního Porýní-Vestfálska (<i>Bereinigte Amtliche Sammlung der Schulvorschriften NRW</i>)
BayEUG.....	Bavorský zákon o výchově a vzdělávání (<i>Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen</i>)
BMBF	Spolkové ministerstvo pro vzdělávání a výzkum (<i>Bundesministerium für Bildung und Forschung</i>)
EU	Evropská unie
GG.....	Ústava Spolkové republiky Německo (<i>Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland</i>)
KANTAR.....	Kantar TNS je globální skupina pro průzkum trhu a informace o trhu
KMK	Konference ministrů kultu (<i>Kultusministerkonferenz</i>)
LaSI.....	Zemské středisko školské integrace, Severní Porýní-Vestfálsko (<i>Landesstelle Schulische Integration</i>)
NRW	Severní Porýní-Vestfálsko (<i>Nordrhein-Westfalen</i>)
OSN	Organizace spojených národů
SRN.....	Spolková republika Německo
UNHCR	Úřad pro uprchlíky při OSN (<i>The UN Refugee Agency</i>)

Seznam příloh

Příloha I ..... Vývoj počtu žádostí o azyl v Německo v letech 1995–2020

Přílohy

Příloha I. – Vývoj počtu žádostí o azyl v Německo v letech 1995–2020

Rok	Žádosti o azyl		
	Celkem	První žádosti	Opakované žádosti
1995	166.951	127.937	39.014
1996	149.193	116.367	32.826
1997	151.700	104.353	47.347
1998	143.429	98.644	44.785
1999	138.319	95.113	43.206
2000	117.648	78.564	39.084
2001	118.306	88.287	30.019
2002	91.471	71.127	20.344
2003	67.848	50.563	17.285
2004	50.152	35.607	14.545
2005	42.908	28.914	13.994
2006	30.100	21.029	9.071
2007	30.303	19.164	11.139
2008	28.018	22.085	5.933
2009	33.033	27.649	5.384
2010	48.589	41.332	7.257
2011	53.347	45.741	7.606
2012	77.651	64.539	13.112
2013	127.023	109.580	17.443
2014	202.834	173.072	29.762
2015	476.649	441.899	34.750
2016	745.545	722.370	23.175
2017	222.683	198.317	24.366
2018	185.853	161.931	23.922
2019	165.938	142.509	23.429
2020	122.170	102.581	19.589
Jan 2020	14.187	12.212	1.975
Feb 2020	11.928	10.140	1.788
Mrz 2020	8.069	7.120	949
Apr 2020	5.695	5.106	589
Mai 2020	4.329	3.777	552
Jun 2020	5.576	4.789	787
Jul 2020	8.865	7.588	1.277
Aug 2020	8.424	7.275	1.149
Sep 2020	10.576	9.302	1.274
Okt 2020	9.828	8.557	1.271
Nov 2020	9.973	8.736	1.237
Dez 2020	11.567	7.459	4.108

Abstrakt

MUŽÍK VEŘTÁTOVÁ, Ludmila. *Reakce německé školské politiky na Evropskou migrační krizi na příkladu čtyř spolkových zemí*. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Tomáš Cyril Havel.

Klíčová slova: Spolková republika Německo, školská politika, Spolková země, Bavorsko, Braniborsko, Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Evropská migrační krize, migrace, integrace, legislativní dokument, zákon.

Abstrakt

Bakalářská práce přibližuje čtenáři reakci školské politiky Spolkové republiky Německo na otázky migrace a školské integrace. Čtenář je seznámen s fungováním státního zřízení federativní republiky, systémem školství ve Spolkové republice Německo a s Evropskou migrační krizí. Obsah legislativních dokumentů z oblasti školství je přiblížen na výběru čtyř spolkových zemí, jmenovitě Bavorska, Braniborska, Saska a Severního Porýní-Vestfálska. V práci je přiblížen pohled těchto dokumentů na oblasti školní docházky žáků z řad migrantů, jejich školskou integraci a vliv odlišného náboženství na běžné předměty nabízené ve veřejném školství. Bakalářská práce je komplexním pohledem na problematiku německých školských legislativních dokumentů ve vztahu k Evropské migrační krizi.

Abstract

The Response of German School Policy to the European Migration Crisis on the Example of Four Federated States.

Key words: Federal Republic of Germany, Education Policy, Federated State, Bavaria, Brandenburg, Saxony, North Rhine-Westphalia, European Migration Crisis, Migration, Integration, Legislative Document, Law.

The bachelor's thesis introduces the reader to the response of the education policy of the Federal Republic of Germany to the issues of migration and school integration. The reader is acquainted with the functioning of the federal republic, the education system in the Federal Republic of Germany and the European migration crisis. The content of legislative documents in the field of education is presented within the selection of four federal states, namely Bavaria, Brandenburg, Saxony and North Rhine-Westphalia. The thesis presents a view of these documents on the school attendance of migrant students, their school integration and the influence of different religion on common subjects offered in public education. The bachelor's thesis is a comprehensive view of the issue of German school legislative documents in relation to the European Migration Crisis.